7/12480, 12481, 12482
12483

T.C.
BAŞBAKANLIK
Dış Ticaret Müsteşarlığı

Sayı : B.02.1.DTM.0.09.00.00 – 158

23.03.06 10601

Konu : Yazılı Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 06/03//2006 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-18692 sayılı yazıları.

İlgi'de kayıtlı yazınız eki listede yer alan İstanbul Milletvekili Sn. Emin ŞİRİN tarafından verilen 7/12480 sayılı, Hatay Milletvekili Sn. Dr. Züheyir AMBER tarafından verilen 7/12481 sayılı, Aydın Milletvekili Sn. Özlem ÇERÇİOĞLU tarafından verilen 7/12482 sayılı ve Adana Milletvekili Sn. Atilla BAŞOĞLU tarafından verilen 7/12483 sayılı soru önergelerine ilişkin cevaplar ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

Kürşad TÜZMEN
Devlet Bakanı

Ekler:
1-13 sayfa yazı ile 1 sayfa liste

DTM Hukuk Müşavirliği
İnönü Bulvarı No: 36 Emek 06100 ANKARA
Telefon: (0312) 212 59 01 Faks: (312) 212 34 16
e-posta: hukuk@dtm.gov.tr Elektronik ağ: www.dtm.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat : Hülya AKSAKALLI Hukuk Müşaviri

7/12480

İstanbul Milletvekili Sn. Emin ŞİRİN tarafından verilen 7/12480 sayılı soru önergesi:

Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında 18/09/1984 tarihinde imzalanan Doğal Gaz Anlaşması ile Sovyet tarafı, 1987 yılından başlayarak 25 yıl süreyle Türkiye Cumhuriyeti'ne ticari şartlarla doğal gaz sevketmeyi garanti ederken Türk tarafı bu süre içinde doğal gaz ithal etmeyi taahhüt etmiştir.

Anlaşmanın III. maddesinde, Türkiye'ye ihraç edilecek gaz bedelinin genelde Türk mallarının alımında kullanılması, doğal gaz bedellerinin Türk tarafının imkanları ve Sovyet dış ticaret kuruluşlarının ihtiyaçlarına göre Türk malları ile ödenmesi öngörülmüş ve Anlaşmanın IV. maddesinde, bu amaçla Tarafların her yıl bir araya gelerek Sovyetler Birliği'ne ihraç edilecek Türk mallarının listelerini müştereken tespit etmeleri kararlaştırılmıştır.

Öte yandan, 1986 yılında imzalanan 9. Dönem KEK Protokolu'nda; Türk müteahhitlik firmalarınca üstlenilecek projelerin finansmanının bir kısmının doğal gaz bedelleri karşılığında yapılmasına ilişkin hükümlere yer verilmiş olup 1988 yılından itibaren müteahhitlik hizmetleri de doğal gaz hesabı kapsamına alınmıştır.

Ayrıca, 9. Dönem KEK Protokolu'nda, doğal gaz sevkiyatının başlamasının ardından ilk üç yıl için ithal edilecek doğal gaz bedelinin % 65-70'lik kısmının Türk mal ve hizmetlerinin alımında kullanılması kararlaştırılmış, üçüncü yıldan itibaren her iki ülkenin mutabakatı ile bu oranın da üzerine çıkılabileceği belirtilmiştir.

1984 tarihli Anlaşma uyarınca, doğal gaz için yapılan ödemelerin belli bir bölümü Türk mallarının alımında ve bu ülkede yapılan müteahhitlik projelerinin finansmanında kullanılmıştır. Hesabın işlemeye başladığı 1987 yılından itibaren Türk ve Rus makamları her yıl bir araya gelerek, hesabın işleyişini gözden geçirmiş ve bu kapsamda ihraç edilebilecek mallara ilişkin listeleri hazırlamışlardır.

Doğal gaz bedellerinin Türk tarafınca serbest döviz ile eksiksiz ödenmesine karşılık, Rus tarafının, doğal gaz mal listesi çerçevesindeki ithalatını yerine getirmemesi nedeniyle hesabın işleyişi zamanla durma noktasına gelmiş ve anılan hüküm 1994 yılına kadar uygulanabilmiştir.

Rus tarafı, 1984 tarihli Doğal Gaz Anlaşmasının III. maddesinin "18.9.1984 tarihinde Rusya Federasyonu ile Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanan anlaşma çerçevesinde Rus doğal gazının ödenmesi alışılmış ticari şartlarda ve döviz olarak yapılacaktır." şeklinde değiştirilerek Doğal Gaz Hesabının tasfiye edilmesini ve bu kapsamda IV. maddenin de revize edilmesini teklif etmiştir. Rus tarafı, bu konudaki taleplerinin yasal dayanağının 1969 tarihli Viyana Konvansiyonu olduğunu ve bu Konvansiyonun 62'nci maddesi çerçevesinde, tek taraflı olarak Anlaşmaları feshetme hakkı bulunduğunu belirtmiştir.

Ancak Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından bu talep kabul edilmemiş ve 1984 tarihli Anlaşmanın bütünüyle uygulanması gerektiği, Anlaşmanın ancak tamamen fesh edilebileceği, dolayısıyla Rus tarafının Anlaşmanın III. maddesinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmesi gerektiği konusunda ısrarcı olunmuştur. Doğal Gaz Hesabının kurulmasına mesnet teşkil eden 1984 tarihli Anlaşmanın 25 yıl süreyle geçerli olduğu dikkate alındığında, doğal gaz mekanizmasına ilişkin düzenlemeler geçerliliğini günümüzde de korumaktadır.

Bu çerçevede, off-set sisteminin yeniden çalıştırılması amacıyla konu 2003 yılından itibaren üst düzey temaslarda müteaddit defalar gündeme getirilmiş olup 2003-2005 tarihleri arasında yapılan girişimler aşağıda belirtilmektedir.

Buna göre:

- Anılan hususun Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Putin'in 6 Aralık 2004 tarihli ve 17 Kasım 2005 tarihli ziyaretleri sırasında gündeme getirilmesini talep eden notlar Dışişleri Bakanlığımıza iletilmiştir.

- Devlet Bakanlığı Makamını temsilen tarafımca Rusya Federasyonu Sanayi ve Enerji Bakanı Victor Hristenko ile 29 Mayıs 2005 tarihinde Moskova'da ve 15 Temmuz 2005 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen görüşmelerde 1984 tarihli Hükümetlerarası Anlaşma'nın III. maddesine tekrar işlerlik kazandırılması gerektiği ifade edilmiştir.

- Dış Ticaret Müsteşarlığı Müsteşarı Sn. Tuncer Kayalar başkanlığında V. Dönem KEK İzleme Toplantıları kapsamında 9-11 Nisan 2003 tarihlerinde; Rusya Federasyonu Ekonomik Gelişme ve Ticaret Bakan Yardımcısı Karastin, Gazprom Başkan Yardımcısı Yuri Komarov ve Stroytransgaz Başkan Yardımcısı Bohanovski ile yapılan görüşmelerde ve 8 Temmuz 2003 tarihinde Rusya Federasyonu Ekonomik Gelişme ve Ticaret Bakan Yardımcısı Karastin ile gerçekleştirilen görüşmede konu tekrar gündeme getirilmiştir.

- 1984 tarihli Anlaşmanın off-set hükümlerinin uygulanması ile ilgili olarak BOTAŞ yetkilileri ile 18 Ocak 2005 tarihinde Dış Ticaret Müsteşarlığı'nda gerçekleştirilen toplantıda; BOTAŞ yetkililerine Doğal Gaz Hesabı'na ilişkin bilgi verilmiş, Rusya Federasyonu'nun 1984 tarihli Doğal Gaz Anlaşması'ndan doğan doğal gaz alımına ilişkin taahhütlerini yerine getirmesinin Rus makamları ile yapılacak üst düzey her görüşmede talep edilmesinin ve iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin dengeli hale getirilmesi amacı dikkate alınarak bu mekanizmaya Mavi Akım ile Doğal Gaz Boru hattından ilave doğal gaz sevkiyatlarının dahil edilmesi hususlarında ısrarcı olunmasının önemine değinilmiştir.

  Ayrıca, konuya ilişkin taleplerimiz yazılı olarak da Rus makamlarına iletilmiştir.

- Tarafımca RF Devlet Başkanı'nın Kuzey Batı Federal Bölgesi'ndeki Tam Yetkili Temsilcisi Matvienko'ya muhatap 13 Mayıs 2003 tarihli mektup ile anılan maddeye yürürlülük kazandırılmasına ilişkin Türk tarafının hassasiyeti dile getirilmiştir.

- Yine Devlet Bakanı sıfatı ile 4 Ağustos 2005 tarihli ve Rusya Federasyonu Sanayi ve Enerji Bakanı Victor Hristenko'ya göndermiş olduğumuz mektup ile off-set hükümlerine işlerlik kazandırılması amacıyla iki ülke yetkilileri arasında bir an önce görüşmelere başlanılması önerilmiştir.

  Öte yandan, Türk tarafı talepleri yasal belgelerle de imza altına alınmıştır. Bunlar:

- 30 Kasım 2004 tarihinde Moskova'da imzalanan "Türk-Rus Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu Altıncı Dönem Toplantısı Protokolu'nun 3.1.1.1. Rus Doğal Gazının Sevkiyatı başlıklı maddesi altında "Taraflar, 18 Eylül 1984 tarihli Hükümetlerarası Anlaşma'nın 3. maddesinin uygulanmadığını dikkate almışlar ve ilgili kurum ve kuruluşlarına karşılıklı olarak kabul edilebilecek çözümlerin üretilmesi amacıyla çalışmalara devam etme tavsiyesinde bulunmuşlardır." hükmüne yer verilmiştir.

- Off-set konusu 12-13 Temmuz 2005 tarihlerinde gerçekleştirilen Türk-Rus Ticaret, Yatırım ve Yasal Altyapı Çalışma Grubu I. Dönem Toplantısı gündem konuları arasında yer almış olup aynı tarihlerde gerçekleştirilen Enerji Çalışma Grubu Toplantısı'nda da gündeme getirilmiştir. Söz konusu toplantıda imzalanan protokolde "Türk Tarafı, 18 Eylül 1984 tarihli Hükümetlerarası Anlaşma'nın 3'üncü maddesinin uygulanmadığına dikkat çekmiştir.

Taraflar, ortak çözüm arayışının ilgili kurum ve kuruluşlarca yürütülmesi gereğini ifade etmişlerdir" hükmüne yer verilmiştir.

Söz konusu off-set hükümlerine işlerlik kazandırılması yönündeki Bakanlığıma bağlı Dış Ticaret Müsteşarlığı çalışmalarına bundan sonra da devam edilecektir.

- Bu itibarla, konu Nisan 2006 sonunda gerçekleştirilmesi planlanan Türk-Rus Ticaret, Yatırım ve Yasal Altyapı Çalışma Grubu II. Dönem Toplantısı gündem maddeleri arasına da alınmıştır.
- 29-30 Mayıs 2006 tarihlerinde yapılacak olan Türk-Rus KEK Toplantısında off-set konusu tekrar gündeme getirilecektir.

- Aynı dönemde gerçekleştirilen doğal gaz ithalatımıza ilişkin tablo aşağıda sunulmaktadır:

Yıllar	**İthalat ($)**
2003	1.772.183.375
2004	2.095.128.703
2005	3.554.859.011

Diğer taraftan, Dış Ticaret Müsteşarlığı kayıtlarında miktar bilgileri yer almadığından 2003-2005 tarihleri arasında Rusya'dan ithal edilen miktarların temin edilmesi imkanı bulunmamaktadır.